

նախն Գառնանեան ի Ս. Պ. բուրգ մայրաքաղաքի, և ի լուս ընծակալ նուիրատուութեամբ հարադատ որդին Նախիջևան քաղաքի, Ստաւրապոլաքնակ Առաջին վաճառական բարեպաշտ Հայազգի մեծատունն, Գերազնիւ Ազալ Մարգար Բարգուղիմէոսեան փոխովեանց (Տէր Բարդուղիմէոսեան) և վերիցունց նուիրատու սուրբ Գէորգեան շեմարանին Ե. Աթոռոյն Էջմիածնի, և տպագրեցաւ ի Հայրապետութեան Տ. Տ. Գէորգեալը Վեհ. և սրբ. կաթողիկոսի ամ. Հալոց, հիմնադրի և կանգնողի ճեմարանին, ի Վաղարշապատ ի Կ. Էջմիածին ի 1879 ի փետրվարի 20»:

Այս ձեռագիրը գեռ. 1879 թ. մարտի 8-ին թուլատրուած է Ս. Պ. բուրգի գրաքննչից տպագրութեան համար, բայց մեղանկալ տպագրութիւն մնացել է անտիպ:

Այդ գործը երեք կողմի մէջ է ամփոփած և բաղկացած է 1267 մանրագիր երեսներէից, որի մէջ գտնուում ենք՝ Անուդ գաղթի, Ն. Նախիջևանի հիմնարկէքի, նորա 100 ամեայ պատմութեան, Յովսէփ և Ներսէս կաթողիկոսների գործունէութեան ընդարձակ նկարագիրը, Ն. Նախիջևանի բնակիչներից շատերի տոհմագրութիւնը և վերջապէս իւր՝ հեղինակի մանրապատում կենսագրութիւնը:

Մենք կ'ործում ենք, որ այս է անհ. բժ. Փառաքաշի լույս ինքնակենսագրութիւնը:

Այս երկը մեծածախ հրատարակութեան գործ լինելով՝ 1897 թ. օկտոբրի Բ. դրբում հրաւէր կարդացինք Ն. Նախիջևանցիների օժանդակել զրքի տպագրութեան, որ մինչև օրս սակաւն մնում է մեղ սօտ անտիպ և որ միայն այդ կերպով կարող է օր առաջ լուս տեսնել:

ԺՈՒԿՈՎՍԿՈՒ ՄԱՀՈՒՄՆ ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԸ

Գոգօլի մահուան հարիւրամեակը փառաւորապէս տօնարուց անմիջապէս լետոյ ամբողջ Ռուսաստանը հանդիսաւոր կերպով տօնեց իւր մեծ բանաստեղծ Վ. Ա. Ժուկովսկու մահուան լիսնամեակը:

Ժուկովսկին ծնունդ է Տուլի նահանգի Միչէնսկոյէ գիւղում 1783 թ. տաճիկ գերուհի մօրից և իւր կնքահօր ազգանունը ստացել: Նա իւր սկզբնական դաստիարակութիւնը ստանում է Տուլի ժողովրդական դպրոցում, իսկ 1797 թ. նըրաւն տեղաւորում են Մոսկուայի համալսարանի պանսիօնում. այս ժամանակից էլ սկսում է նրա գրական գործունէութիւնը: Այդտեղ է նա սովորում եւրոպական նոր լեզուները և արդէն 1805 թ. ֆրանսերէնից Թարգմանում է «Դօն-Գիշօտ լամանչեցու» պատմութիւնը: Վերադառնալով իւր հայրենի գիւղը, Ժուկովսկին Թարգմանում է անգլիերէնից «Գիւղական գերեզ-

մանաստեղծական քանքարը: Տարիներ անցնելուց լեռու քանաստեղծը տեղափոխուում է Մոսկուա և «Вѣстникъ Европы» հանդիսի խմբագիր դառնալով՝ ըստ մեծի մասին իւր լռողածներով է լցնում ամսագիրը և մեծ աղքեցութիւն ունենում ժամանակակից ընթերցողների վրայ: 1810 թ. Ժուկովսկին թողնում է խմբագրի պաշտօնը և 1811 թ. հրատարակում է իւր «Տասներկու քնած աղջիկներ» քանաստեղծական վիպասանութեան առաջին մասը: 1812 թ. քանաստեղծը ղինուրական ծառայութեան է մտնում և 1814 թ. գրում է «Տէր, պահեա զկայսեր մեր» ռուսաց ժողովրդական օրհներգը (հիմնը): Նոյն թրւին կայսրուհի Մարիա Ֆէօդորովնայի ուշադրութիւն դարձնելով քանաստեղծի գրուածքների վրայ, Պետերբուրգ է հրաւիրում և իրեն համար շնորհակալ նշանակում նրան: 1816 թ. հրատարակում է Ժուկովսկու քանաստեղծութիւնների ժողովածուն և կայսրը տարեկան 4000 ռ. թոշակ է նշանակում նրան: Հետեւեալ տարին նշանակում է մեծ իշխանուհի (և ապա կայսրուհի) Ալեքսանդրա Ֆէօդորովնայի ռուսաց լեզուի ուսուցիչ և ապա դառնում է Ալեքսանդր II Աղատարար թագաւորի մանկութեան դաստիարակը: 1841 թ. վերջացնելով այդ պաշտօնը՝ գնում է Գերմանիա և ամուսնանում իւր վաղեմի բայեկամ գնդապետ Րէյտէրի դստեր հետ: Այնուհետեւ քանաստեղծն ընտանեկան պատճառներով այլ եւս հայրենիք չէ վերադառնում և ամբողջովին նուիրուելով քանաստեղծութեան՝ թարգմանում է գերմաներէնից ռուսերէն Հոմերոսի «Ոդիսականը», Շիլլէրի, Գէթթէի քանաստեղծութիւններից շատերը, պարսից լալտի «Ռուստէմ և Ջահրաբը»: Չեռնաբլում է նույնպէս Հոմերոսի «Նելիականը» թարգմանել, բայց թերի է թողնում և 1852 թ. ապրիլին վախճանում Բաղէն-Բաղէնում, քանաստեղծի երկրպիւն մնացորդները բերում են Ռուսաստան և հողին պահ տալիս Կարամզինի կողքին: 1883 թ. յունուարի 29-ին ամբողջ Ռուսաստանը տօնեց իւր սիրելի քանաստեղծ-թարգմանչի ծննդեան հարիւրամեակը:

Ժուկովսկու ամենամեծ ծառայութիւնը ռուսաց գրականութեան համար այն եղաւ, որ նա գեղեցիկ լեզուով թարգմանեց գերմաներէն և անգլիերէն լեզուներից կլասիկական քանաստեղծութիւններ, մինչդեռ մինչև այդ ժամանակ ռուսները համարեա թէ միայն ֆրանսերէնից էին թարգմանում. նա առաւելութիւն էր տալիս ռոմանտիկական գրուածքներին և այդ պատճառով իրեն համարում է ռոմանտիզմի հիմնադիրը Ռուսաստանում:

Այս կարճ միջոցում ռուս երկու նշանաւոր գրողների մահուան տարեդարձները մեծ չքով կատարելով՝ Ռուսաստանի ամբողջ աղքատնակութիւնը ոգևորում է գեղեցիկ ու ճշմարտի գաղափարով. նոր սերունդը լարգելով հների լիշատակը՝ որոշ ձգտումն է ցոյց տալիս նրանց քարոզած գաղափար:

ներն իւրացնելու և կատարելագործելու: Կատարելագործութեան ձգտմամբ է արտալատուած մարդկային հոգու կենսականութիւնը և խրատեալ կառնութիւնը:

Ռամանայի չիօլային հետեւելով և միևնոյն ժամանակ բարեպաշտ լինելով՝ Ժուկովսկին իղէալին հասնելն անկարելի էր համարում այս աշխարհում: Կեանքի մէջ կարծես ներկան գութիւն չունի նրա համար, այլ իսկական կեանքն անցեալի և ապագայի մէջն է: Նրա կարծիքով «քրիստոնէութիւնը բանալով մեր հոգու խորքերը՝ գրաւեց մեզ դէպի հոգեկան աշխարհը, արտաքին աշխարհի հետ կապակցեց ներքին աշխարհը, որ և արտաքույն իրական բանաստեղծութեան մէջ»: Բանաստեղծութիւնը ձգտելով կապակցութեան հոգի ներշնչել այդ երկու աշխարհներին, ինքն էլ կրօնական է դառնում: Եւ այստեղեւում և Ժուկովսկին ասում է. «Բանաստեղծութիւնը երկնային կրօնի երկրային քուրն է»: Բանաստեղծութիւնը պէտք է ազդեցութիւն ունենալ ժողովրդի դաստիարակութեան, նրա հոգեկան կեանքի վրայ: Բանաստեղծական ոգերութիւնն երկնային պարգեւ է: Ահա այս գաղափարները բանաստեղծութեան նշանակութեան մասին նորութիւններ էին ռուսաց գրականութեան համար:

ՂԱԶԱՐՈՍ ԱՂԱՅԵԱՆԻ ՔԱՌԱՄԵՄԵՆԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ

Ամուսն 19-ին Թիֆլիսի հալ գրագէտների դասը տօնեց լալտնի մանկական գրող պ. Ղ. Աղալեանցի գրական գործունէութեան քառասնամեակը:

Աղալեանցը ծնուել է 1840 թուին Բօլնիս Խաչէն գիւղում և իւր ուսումը ստացել է Ներսիսեան Դպրոցում: Բանական նա սկսեց գրաշարութիւն անել Հ. Էնֆիաճեանցի տպարանում և շարունակ էր «Առուներ» ամսագիրը, որով և օրական հացը վաստակում: Բայց և միաժամանակ ինքնակրթութեամբ աշխատում էր աւելացնել իւր մտաւոր պաշարը:

Գրաշարութիւնը շարունակեց նա մինչև 1862 թուականը և այդ թուին հրատարակեց նա իւր անդրանիկ բանաստեղծութիւնը «Մեղու Հալաստանի» լրագրում, որի եռանդուն աշխատակիցը դառաւ նա Խոթանասնական թուականներին:

Միշտ լաւաշաղիմելու ձգտումով՝ այդ թուին նա գնաց Ռուսիայի մայրաքաղաքը, ուր մի կողմից ինքնակրթութեամբ զարգանում էր, իսկ միւս կողմից գրաշարութեամբ պարսպում: 1867-ին վերադարձաւ նա Թիֆլիս և հրաւիրուեց Էջմիածին իբրև տպարանի կառավարիչ: Ուր ապա վարեց «Արարատ» խմբագրի պաշտօնը: Այնուհետև Աղալեանցը նուիրուել է ու-